

De ha egy művészetelmélettel foglalkozó forgatja az opust, az is talál újdonságokat. Kezdvé a historikus kuriózumoktól, melyeknek valódi jelentőségük volt a maguk idejében, egészen a fogalommeghatározások és -konstruálások problémájáig.

A fordító pontos munkáján kívül két lényeges mozzanatot feltétlenül meg kell említenünk. Először is Szombathy Bálint példás szerkesztői munkáját, alaposágát, ami azt eredményezte, hogy (lehet hogy túlzás, de) a magyar nyelvű változat jobbra sikeredett, mint az eredeti. Mindezt alátámasztja a filológiai pontosság és a képanyag igényes kivitelezése.

Másodjára a jelzésértékű borítót szükséges kiemelni, melyet L. Simon László (a kiadó vezetője) tervezett, Haász Ágnes elektrográfiájának felhasználásával. Ezzel azt is érzékeltetni kívánta, hogy az elmúlt másfél évtizedben intézményesült, művészi energiával egyre inkább töltődő hazai elektrográfia e határműfaja jeles és nemzetközi szinten is mérhető egyéniséggel (itt a többes szám is indokolt lenne) rendelkezik. Amiből az következik, hogy a honi történet kanyargós útja is megírható lehetne, a politikai-ideológia felhangok és „környülállások” időszakától (vagyis a nyolcvanas évektől) kezdve egészen a napjainkra jellem-

ző esztétikai és intézményes fejlődéséig.

S itt gondolhatunk azon létező lapok és szerveződések jelenségére és jelentőségére (Árnyékkötők, Magyar Elektrográfiai Társaság), amelyek ezt a határműfajt ápolják (s nem eltakarják). Hozzágondolva azt a folyamatot is, amelynek keretében a másolás művészete fokozatosan virtualizálódik, ám mégis megmaradnak azok a vizuális munkák, ahol a *techné* jó esetben az emberi kreációval és szabadsággal párosul.

S ha az elején azzal kezdtük, hogy sokat tanulhatunk a kopírozás művészetéről Klaus Urbons könyvét forgatva, akkor most azzal fejezhetjük be, hogy még egyszer megismételjük, ide másoljuk mindezt, jó fény-másolatokat kívánva minden olvasó-gondolkodó alkotónak.

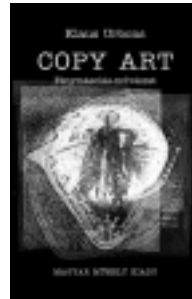
BOHÁR ANDRÁS

(Fordította Szöllősi Adrienne, Magyar Műhely Kiadó, 2005, 383 oldal, 3500 Ft)

HEMZŐ KÁROLY:

Csak lovak

Már Swift óta – ha nem régebből – tudjuk, hogy a lovak is emberek. Vagyis egy kicsikét jobb és nemesebb

élőlények, mint az emberek. A lovak nem képmutatók, ezért a gesztusaik őszinték, erőteljesek, mélyen átéltek és harmonikusak. A lovak, mint a többi állat, még akkor is nyíltszívűek, amikor ravaszkodni próbálnak.

A természetes gesztusait mutató állat megrendítő látványt nyújt. Saját, hazugságoktól mélyen átszőtt életünkkel szembesít. Ezért tapasztalható az, hogy a gyermekek – ha a felnőttek nem butítják el őket idejekorán – végtelenül bensőséges kapcsolatba tudnak kerülni velük, s ezek a gyermekkori emlékek, mint az édenkert iránti nosztalgia cserépdarabjai, egész életükön át elkísérik a szerencséseket. Ilyen szerencsés ember a nyolcadik ikszhez közelítő nagy magyar fotóművész, Hemző Károly is. Nemrég megjelent *Csak lovak* című fotóalbumának előszavában nem véletlenül sorolja a lovak társaságában töltött gyermekkori pillanatait. Az Angyali-szigeten nyaraló vézna városi fiúcska a vendéglátók igavonó gebéit csodálhatja meg. S idővel lopva a hátukra ülhet. A lelkes fiú kedvéért a fáradt robotosok még egy-egy vágat is megeresztenek, s ezzel a varázslatos élménnyel végképp megváltoztatják az életét.

Onnantól fogva bármerre vetette is a sorsa, a lovak iránti érdeklődés végigkísérte pályáját. Már 1978-ban gyönyörű csokorba kötötte lovas képeit *Lódobogás* című albumában. A korábbi album állatábrázolásai, akár csak a mostani kötetéi, a revelá-

cio erejével hatnak. Hiszen egyszerre tanúskodnak a szerző alapos etológiai ismereteiről – egyszerűen szólva: tökéletesen megértette a modelljeit –, s arról az őszinte csodálatról, melyet egy ember a másik élőlény iránt érezhet. Sőt ez az érzés nem pusztán csodálat, hanem annak a különleges, kiváltságos számba menő állapotnak a folytonos megidézése, amikor az ember és állat közötti látszólag legyőzhetetlen távolság valahogyan mégis legyőzhető. Ahogyan Lévi-Strauss írta a *Szomorú trópusok*ban az élhető élet lehetőségéről: „azokban a kurta időközökben, amikor fajtánk elviseli, hogy a méhkasban megszakítsa munkáját, abban áll, hogy megragadja a lényegét annak, ami volt, s továbbra is marad a gondolkodáson innen és a társadalmon túl: egy minden alkotásunknál szebb ásvány szemlélésében, a könyveinknél érzékletesebb illatban, amit egy lilium kelyhéből szívunk be, vagy egy elnehezült, türelmes, megértő és kölcsönösen megbocsátó pillantásban, amit néha – valami akaratlan egyetértéssel – egy macskával váltunk”.

Nincs hát azon semmi csodálkozni való, hogy az idős mester, a fotográfia szinte minden ágában egyenletesen magas színvonalon alkotó művész visszatért a szívéhez legközelebb álló témához, a lovakhoz. S akik ismerik őt, azon sem csodálkoznak, hogy nem ismétli régi önmagát, s némely kortársától eltérően nem egykori újításait szedi elő

ezredszerre is, hanem a maga finom, kiegyensúlyozott módján szól a mai kor képi nyelvezetével a mai közönséghez. Persze örömmel látjuk viszont több, ma már klasszikusnak számító felvételét – ezeken nem fogott az idő. Az istállóban orrukat összeérintő lovak, a szimmetrikusan ívelő sötét és világos nyak és fej kompozíciója olyan fényképet eredményezett, amit az ember nem felejt el, ha csak egyszer is látta. Ahogyan a pokolian vicsorgó mélyfekete versenyló portréját sem, vagy a fékezhetetlen vágatba kezdő ménés fénséges látványát.

A *Csak lovak* a fotóról mindent tudó Hemzőről is szól, arról, aki felvonultatja szinte teljes eszköz- és stílusárát. A kötetben nincs egyetlen öncélú fotó-bűvészkedés sem, a mai gazdagság és a virtuozitás a kitűzött célt szolgálja. A művész könnyed mozdulattal varázsolja az oldalakra a merész, modern kompozíciókat, a meghökkentő képkivágásokat, a bájos képi humort, a megrendítő, minden közhelyes, édeskés manírt mellőző állatportrét. Mindekelőtt és fölött a 78 éves Hemző Károly a *Csak lovak*kal a diadalmas életet igenli. Igazi, szilaj és bátor vágta ez az album. A csikók meg hadd tátsák a szájukat! Van még mit tanulniuk.

SZARKA KLÁRA

(Gust-Art Stúdió, Budapest, 2005,
144 oldal, 4980 Ft)

BABINSZKY CSILLA:

Cream

A Magyar Műhely Kiadó immáron negyedik kötetét teszi közzé a Pixel-könyvek folyamában. A Szombathy Bálint által szerkesztett, az elektronikus műfajok titokzatos közegébe bepillantó sorozat alkotói hol cipőtalpnyomok kópiáin indulnak el egy sajátos képi világba (L. Simon László), hol kijáratokat keresnek egyre szűkülő életvilágunkból (Bartha Sándor), hol pedig sajátos térmeghatározottságaink fotográfiai poétikájával, matematikájával szembesítenek bennünket (Herendi Péter).

Nincs ez másképpen Babinszky Csilla könyvében sem; itt is életvilág-lenyomatok/kivágatok reprezentálják késő újkori kultúránk fény- és árnyoldalait. Már maga a cím is – legalábbis jelen sorok írója számára – többszörösen összetett jelentéssel rendelkezik. Elsőként a nyáron avagy télen utcán, kávéházban, otthon fogyasztható/élvezhető édesség, a fagylalt vagy jégkrém különböző változatai jelennek meg előttünk. Színes, változó, élénk plakát-kivágatok adják tudunkra egy alkotó lencséjén keresztül, mi is az, ami körülvesz bennünket. Tegyük most zárójelbe a vizuális környezetszennyezéssel kapcsolatos okfejtéseinket, mert fontos dolgok lehetnek mondjuk ventilátoraink, telefonjaink, kávéfőzőink, melyek